СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 193. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 20-го серпня 1938. No. 193. Jersey City, N. J., Saturday, August 20, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ЗАПЕВНЯЄ КАНАДУ ПРОТИ НАПАДУ

АЙВІ ЛІ (Онтаріо, Канада). — Президент Рузвелт узяв офіціяльну участь у відкритті „мосту тисячі островів", що лучить Канаду й Злучені Держави, й при тій нагоді дістав від університету в Кінгстоні почесний науковий ступінь.

У своїй промові, виголошеній при мості, президент говорив про великі можливості річища ріки св. Лаврентія та остерігав перед захопленням цих маєтків приватними підприємствами.

У своїй промові в університеті президент заявив, що Злучені Держави вважають Канаду частиною братньої Британської Імперії. „Я даю вам моє запевнення", сказав він, „що народ Злучених Держав не буде сидіти спокійно, якби панування над канадійською землею було загрожене якоюсь іншою імперією". Заява викликала серед зібраних ентузіястичні оплески.

ОСУДЖЕНІ ПРЕЗИДЕНТОМ КАНДИДАТИ ПРИЙМАЮТЬ ВИЗОВ.

НЮ ЙОРК. — Конґресмен Джан О'Конор, котрого усунення з конґресу як назадника домагається президент Рузвелт, виступив у своїй радіовій промові з нападом на президента Рузвелта, закидаючи йому змагання до диктатури.

О'Конор казав, що президентові виступи проти диктатури це лише демагогічні вислови. Мовляв, президент хоче добитися диктаторської влади дорогою встановлення конґресу послушних потакайлів.

У Джорджії розвинув гарячкову агітацію осуджений президентом кандидат на сенатора Джордж.

ДАЄСОВІ СВІДКИ НАЗИВАЮТЬ ДОБРОВОЛЬЦІВ В ЕСПАНІЇ ВЯЗНЯМИ.

ВАШИНГТОН. — Перед конґресовим комітетом для розсліду так званих неамериканських акцій виступили два молоді свідки, котрі далися були свого часу завербувати до льоялістичних військ в Еспанії. Свідки зізнали, що їх звербували комуністичні агенти та що всі американці, що приступили до льоялістичного війська, хотілиб це військо покинути й вертатись до Америки, але їх команда не пускає, трактуючи їх як вязнів.

КОНҐРЕСМЕН ДИКСТЕЙН КРИТИКУЄ КОМІТЕТ ДАЄСА.

НЮ ЙОРК. — Конґресмен Семюел Дикстейн, предсідник конґресового комітету для іміграції, натуралізації й депортації, у своїй публичній заяві критикує конґресовий комітет Даєса, кажучи, що цей комітет, замісць розсліджувати неамериканські акції, займається цькуванням проти комуністів. Дикстейн каже, що через це з комітету Даєса зрезиґнував конґресмен Гілі з Масачусетса.

Провідник Вилієм Спофорд, предсідник Американської Ліґи для Миру й Демократії, виступив з публичною заявою проти називання Ліґи комуністичною організацією, як це робив один свідок перед комітетом Даєса.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПОЧИНАЄ БОРОТЬБУ ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

МИЛВОКІ (Висконсин). — Адвокат Американської Федерації Праці заявив, що він уже уложив низку поправок до закону Ваґнера, що мають на ціли обмежити владу Краєвої Ради Промислових Відносин, а передовсім позбавити її судейських прав.

Ці поправки вироблено на директиву виконного уряду Американської Федерації Праці.

ПРОКУРАТОР АРЕШТУЄ ВЛАСНОГО СВІДКА ПРОТИ РЕКЕТІРІВ.

НЮ ЙОРК. — На процесі за льотерійне рекетірство проти Джеймса Гайнса, окружного лідера Тамені Голу, заявив Вилфред Брундер, бувший банкір рекету в муринській дільниці Ню Йорку, Гарлемі, що він приступив до рекету, був у ньому контрольором, зносився з адвокатом рекету, Ричардом Дейвисом, Ейбом Ландавом, що був убитий з Шульцом у Нюарку в 1935 році, й іншими членами шайки та побирав за свою роботу 100 долярів тижневої заплати.

Три дальші свідки зізнавали про звязки між шайкою рекетірів та нині вже покійним міським суддею Френсизом Ервином. Останній свідок четвертого дня розправи, мурин Джулиюс Вилиємс, виборчий капітан Тамані Голу, замісць зізнавати в користь прокуратури, заявив, що прокуратор застрашив його й заставив признатися перед великою лавою присяжних суддів до вчинків, до яких він не хотів признатися. На це прокуратор Дюі зажадав від суду піднесення бонду на свідка. Судця Пекора підняв кавцію з $500 на $10,000, а що свідок не міг дати такої кавції, його відставлено до вязниці.

КЛОПОТИ КАЛІКИ.

Американська дівчина, 22-літня Гейзел Герст з Оніонти, Ню Йорк, пробувала дістатися до Англії, але мусіла вертатися, як англійський уряд зажадав, щоб її собака перейшла вперед приписану законом 6-місячну кварантану. Дівчина сліпа й не може обійтися без собаки, що її всюди водить.

БОРОТЬБА ПРОТИ СІННОЇ ГАРЯЧКИ.

Орен Дергем, головний ботанік підприємства „Абот Лабораторіс" у Шікаго, літав понад Ню Йорком, щоби побачити, скільки в тім місті є ростин, що розносять прикру недугу, звану „сінною гарячкою" („гей фівер"). Розслідивши це місто, Дергем заявив, що воно має багато менше цеї хопти, що розносить недугу, ніж мають середньо-західні міста, головно Шікаго, Клівленд і Омага. Підчас своїх полетів розслідник мав на літаку реторти, висмарувані з середини вазеліною, і ці реторти він розкривав на відповідній висоті, щоби переконатися, скільки там у повітрю є пилу, що пособляє розвоєві недуги. Він каже, що повітря, зовсім вільне від пилу таких ростин, знаходиться аж на висоті 7,000 стіп. Найбільше такого пилу в повітрю знаходиться над полями збіжжя, бо серед таких піль є неуправлювані простори, на котрих ростуть такі хопти.

СОВЄТСЬКИЙ СТРАЖНИК ЗАСТРІЛИВ ДІВЧИНУ.

На просторі Кисоричів, у Сарненщині, совєтський прикордонний стражник перейшов на територію Польщі й там застрілив з карабіну 16-літню дівчину Марію Кирильчук; по вбивстві втік за кордон. Представник для закордонних справ Польщі на сарненський повіт зголосив відповідний протест до прикордонних совєтських властей.

НАЙКРАЩІ ВІВЦІ НА ПОЛІССІ.

Окрема комісія міністерства рільництва в Варшаві прослідила умовини, де можна годувати вівці високо вартісної расі. Ствердили, що найцінніші вівці можна годувати на Поліссі.

КАРА ЗА ЛЕГКОДУШНЕ СПОЛОШЕННЯ КОНЯ.

Перед окружним судом у Ряшеві відповідав Ч. Гузар, обвинувачений за те, що, їдучи полем, легкодушно сполошив коня, що ним їхав М. Трубка, так, що Трубка впав з коня й зломив руку. Гузара засудили на 6 місяців вязниці.

ДВІ ЖЕРТВИ МЕДВЕДЯ.

В Біловежі, білостоцького воєвідства, появився медвідь, що нападає на людей. Медвідь покалічив тяжко Ольгу Никитівну з Майдану, що в товаристві сільських дівчат збирала в пущі ягоди. Той самий медвідь поранив Марію Палєцинівну. В обох випадках каритка поготівля дирекції державних лісів відвезла жертви медведя до лічниці в Білостоці.

ДВА БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВЯЗНІ ВТЕКЛИ ДО ПОЛЬЩІ.

В районі Стовпців продісталися на цей бік кордону два совєтські вязні, що втекли з вязниці ҐПУ в Мінську. Один з утікачів заявив, що є вищим старшиною червоної армії. З вязниці в Мінську втекли 7 вязнів, але одного з них зловили, а двох підчас утечі застрілили.

НАВІТЬ УЛИЦЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО КОЛЕ В ОЧІ!

У волинському містечку Берестечку є коло школи вулиця Богдана Хмельницького. Якомусь дописувачеві з Берестечка не подобалася ця назва й він широко розписався проти неї у „Дзєннику Польскім". Перепало притім і славному гетьманові Богданові!...

ПРОБИВ ЖІНКУ БАҐНЕТОМ.

В Олексинцях, повіт Борщів, Василь Ярема пробив жінку баґнетом, підозріваючи її у зраді.

ПРИЯТЕЛЬ СТРІЛИВ ШІСТЬ РАЗІВ ДО ПРИЯТЕЛЯ.

Маріян Демчишин, слюсар і муляр у Львові, жонатий, приятелював з Вол. Лучком, літ 33, бляхарем, стану вільного. Демчишин підозрівав свою жінку, що його з кимось зраджує. В неділю ходив Демчишин з Лучком до Збоїськ на весілля, а в понеділок не пішов до праці, тільки рішився слідити жінку. На Стрілецькому Майдані побачив, що Демчишинова зійшлася з його приятелем Лучком. Лучко заявляє, що це був припадок і що хотів „вилікувати" з заздрости приятеля. Демчишинова за хвилину втекла, а Демчишин кинувся за Лучком до камениці і тут на сходах побив його по лиці. Тоді Лучко вийняв револьвер і стрілив чотири рази за Демчишином. Демчишин утік до першого стрічного мешкання й скрився під ліжком. Тут допав його Лучко й стрілив іще двічі до нього. Стріли поцілили Демчишина в пахвину й руку. Раненого перевезли до лічниці, а Лучка розброїли й арештували.

ЖІНКА БЛИЗНЮКА.

Цими днями розбирали в суді в Нансі (Франція) трохи незвичайну справу. Жінка зажадала розводу тому, що не може пізнати свого чоловіка. Емілія Дехампова перед кільна роками вийшла заміж за багатого торговця. Її чоловік має брата, що є співвласником торговлі. Брати живуть із дитинства разом; нежонатий брат іще й тепер мешкає в жонатого брата. Коли обидва брати є разом, то жінка не може пізнати свого чоловіка, і часто мусить стримуватись у розмові, щоб не говорила до брата свого чоловіка того, що малаб сказати йому. Перед судом заявила, що це її дуже нервує. Коли суд пропонував Дехамповї розійтися з братом, то він заявив, що скоріш розійдеться з жінкою.

КРІВАВА ПІМСТА КОМУНІСТІВ.

Перед кількома місяцями військовий кольоніст у кольонії „Заґлоба" коло Володимира на Волині, Юзеф Ґродскі, схопив і видав властям т. зв. „підпольного", що скривався в околиці. Одного дня, коли Ґродскі був занятий жнивами в полі, вискочив зо збіжжя невідомий чоловік і з двох револьверів віддав кільна стрілів до згаданого кольоніста; кулі зранили його в руку і шлунок. По нападі напасник утік. Ґродского в тяжкому стані відвезли до лічниці у Володимирі.

НАЙТОЧНІШІ ГОДИННИКИ СВІТУ.

Підчас цьогорічних міжнародніх проб хронометрів у Тедінґтоні (Англія) предложили до контролі 504 часоміри. Найбільшу точність виказали швайцарські годинники, що на 100 теоретичних точок повної точности осягнули аж 97.3. Впродовж 24 годин виказали швайцарські годинники мінімальні відхилення, що виказалися в кількох сотих частинах секунд. Перших 20 місць котрі заняли швайцарські годинники.

ПОГОЛОСКИ ПРО НАМІРИ ЗАМИРЕННЯ В ЕСПАНІЇ

ЦЮРІХ (Швайцарія).—В міжнародніх кругах розійшлася чутка, що обі воюючі еспанські сторони шукають замирення. Ця чутка оперта на тому факті, що до Цюріху приїхав премієр лівого еспанського уряду, Неґрін, а також рівночасно приїхав князь Альба, представник уряду ґен. Франка. Перший подав як причину свого приїзду зїзд фізиків, у якому і він забажав узяти участь, як спеціяліст у тій ділянці. Зате князь Альба не подав ніяких причин свого приїзду. Завважено і це, що премієр Неґрін одного вечора десь щез і, хоч подавав причину, що вибирається на баль зїзду, то на тому балі його не було. Підозрівають, що ті два представники потайки переговорювали над справами припинення війни в Еспанії.

НАСТУП ЕСПАНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

САРАҐОСА. — Еспанські націоналісти розпочали наступ на місто Альмаден, в якого околиці містяться найбагатші копальні живого срібла на світі. Ці копальні продукують 60% світової продукції цього дорогого металю. Знавці говорять, що для скріплення моралі в рядах націоналістів потрібна ще одна важна перемога передтим, заки обі армії знов не окопаються на зиму.

В АНҐЛІЇ РАДІ З ЗАЯВИ РУЗВЕЛТА.

ЛОНДОН.—Вся англійська преса висказує своє велике задоволення зприводу заяви президента Рузвелта, що Америка буде обороняти Канаду на випадок, колиб її хтось напав. Ця заява дуже зближує Америку до Анґлії, говорять ґазети. Та є й такі голоси, які перестерігають перед занадто великим оптимізмом, бо кажуть, що тою заявою президент хотів тільки підкреслити доктрину Монра, а заразом відгородитися від европейських справ та підкреслити американську ізоляцію.

КРИТИКУЮТЬ ГОЛА.

ЛОНДОН. — Лондонська преса ріжно зустріла промову американського секретаря Гола, в якій він виступав проти деспотизму й обороняв свободу, ставлячи її як лік на всі суспільні лиха. Одні ґазети пояснюють цю промову тим, що за гарними словами Америка стане також ділом співпрацювати в міжнародніх справах Европи. Інші назвали цю промову нетактом. Крайньо зле поставилась до тої промови німецька преса. Італійська преса, хоч признає ідеалізм Голові, то проте називає його непрактичним.

МУСОЛІНІ ВІДВІДАВ ВАЖНИЙ ОСТРОВ.

РИМ. — Без попереднього заповідання Мусоліні сів на свій літак і поїхав на остров Пантелерія, на Середземнім морі, недалеко французького Тунісу, що займає дуже важне стратеґічне положення в відношенні до комунікаційної морської лінії, якою переїздять денно сотки англійських кораблів. Італійська преса роздмухала ту поїздку і виразно підкреслює, що вона є осторогою для деяких держав. Той остров іще недавно був цілком занедбаний. Нині там є пристані і летунські майдани.

ЯПОНІЯ ЗАПОВІДАЄ МОБІЛІЗАЦІЮ НОВОГО МІЛІОНА ВОЯКІВ.

ТОКІО. — Японський уряд подав до відома, щоб усі чоловіки у віці від 24 до 34, які дотепер не дістали військового вишколу, були готові на поклик до армії. В той спосіб число діючої японської армії зросте на новий міліон.

НІМЦІ ГОСТЯТЬ ФРАНЦУЗЬКОГО ҐЕНЕРАЛА.

БЕРЛІН. — У Німеччині перебуває тепер французький міністер авіяції, ґенерал Вілемен. Його німецькі ґенерали „дуже щиро" приймають та показують йому всі свої фабрики і бойові літаки, щоб ґенерал знав, з ким має до діла. Ґен. Вілемен з „вдячности" подарував маршалові Ґерінґові відзнаку французьких летунів. Той з черги, зо словами „великої щирости", подарував йому подібну німецьку відзнаку.

ВІК 50 РОКІВ ДЛЯ ЧОЛОВІКА ДУЖЕ НЕБЕЗПЕЧНИЙ.

КЕЙМБРИДЖ (Англія). — В університеті Кеймбриджу зїхалися англійські й американські вчені і виголосили чимало розумних докладів. Між ними один психіятр говорив, що найнебезпечнішим віком для чоловіка є 50 років, а то тому, що в тому віці чоловік звичайно здає собі справу з того, чим він є. До того віку він звичайно має надію, що може ще чогось дібється. По тім віці він здає собі з того справу, що тим, чим є, тим і залишиться. Це потягає ріжні неприємні психольоґічні конфлікти.

СВАРЯТЬСЯ І ПЕРЕПРОШУЮТЬСЯ.

ВЕНЕЦІЯ. — Ще не прогомоніли вістки про сварки американської міліонерки, з дому Готон, з її чоловіком графом Ревентлов-Гавґвіцом, коли знов розійшлися вістки, що вони зійшлися разом в одним готелі у Венеції та дуже щиро з собою говорили. Правдоподібно вони зійдуться знову.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

О. ГЛІНКА

У невідомому в світі словацькому селі Рузомбероку помер минулого вівтірка чоловік, про котрого смерть вістка облетіла ввесь світ. Це помер о. Андрій Глінка, 73-літній словацький народній діяч.

Имення о. Глінки нерозривно звязане зо словацьким рухом і 40 літ було його осередком.

Почав він свою громадянську діяльність зараз по виході з богословських шкіл. Словаки тоді були народом, національно мало свідомим. Вони були пригнічені сильно мадярськими панами й урядниками, визискувані мадярською державою й купецтвом. Зростові їх національної свідомости мішали не лише зовнішні, але й внутрішні труднощі, як, наприклад, брак ясного зрозуміння відношення їхньої мови до чеської. Коли о. Глінка станув на становищі самостійности цеї мови від мови чеської, серед словаків знайшлися інспіровані чехами люди, що вважали словацьку мову за діялект чеської й консеквентно радили закинути розвивати словацьку мову та пропонували послугуватися чеською.

З природи такого положення словацький національний рух мусів зводити боротьбу на три фронти: проти політичного гнету з боку чужої держави, проти економічного визиску чужого чи почуженого панства й купецтва та проти національного шовінізму з боку чехів. Висловом такої боротьби була перша праця о. Глінки: він організував кооперативні крамниці й банки, видавав часописи словацькою мовою й вів роботу коло політичного освідомлення словаків. За цю роботу його запротила була мадярська влада в тюрму, де він просидів від 1907 до 1010 року. Відбуваючи цю кару, він переклав Новий Завіт словацькою мовою.

Коли в світовій війні розпалася австрійсько-угорська монархія і на її руїнах повстала між іншими й чеська держава, а словаки пристали до неї на основі так званої питсбурської умови, о. Глінка звернув свою акцію за належите виконання цеї угоди. Між о. Глінкою й чеським урядом приходило до преріжних сутичок, у котрих уряд закидав о. Глінці державну зраду й заходи до відірвання Словаччини від Чехословаччини, а о.Глінка вперто заявляв, що він не відноситься ворожо до держави, але домагається повної автономії, обіцяної словакам. Раз його навіть засуджено на 15 літ вязниці за акцію в користь прилучення Словаччини до Мадярщини.

Не зражений тими засудами, о. Глінка не припиняв своєї акції. Ще на великім словацькім здвизі 5 червня цього року він заявляв в імені словаків, що вони так довго не спочинуть, поки їм не буде дана повна самоуправа.

Завзята цiложиттева боротьба о. Глінки за самоуправу для невеликого числом, бо всього півтретя-міліонового народу, світить приміром для всіх, що борються за подібні права для своїх народів.

О. С.

ТРИЮМФ НАЦІОНАЛІЗМУ В СССР

Росію представляють як країну соціялізму. В дійсності є це країна крайнього московського націоналізму; навіть просто — шовінізму: ксенофобії.

Коли світова соціяльна революція не вдалася, кремлівські політики перейшли до „будування соціялізму **в одній країні.** З цього вже легкий був перехід до **совєтського патріотизму.** А що провідною клясою в совєтській революції був **московський** пролетаріят (а властиво **московська** компартія), то ясно, що цей **совєтський** патріотизм хутко перемінився просто в патріотизм **російський, московський.**

Тепер цей російський патріотизм проголошують у СССР отверто і без ніяких серпанків. У большевицькій пресі не тяжко знайти апотеозу московського патріотизму. Російський народ апотеозують як „найбільш революційний з усіх народів світу", найбільш „свободолюбний", який усе боровся за „свободу й соціялізм" і „ніс визволення" іншим, відсталим народам.

До тих „героїв соціялізму" зачислюють і розбійника Стенку Разіна (XVII в.) і Пугачова (XVIII. в.) і російських письменників XIX в. і нарешті діячів 1-шої (1905) і 2-гої революції (1917). Показується, що революцію робив російський народ уже й тоді, як Димитрій Донской побив татарів на Куликовім Полі, і тоді, коли виганяв з Кремля поляків у 1612 р., а Наполеона з Москви в 1812 р.

Чини і досягнення князів, царів і пануючої верстви, дворянства, колись висміювані і плюгавлені, тепер совєтська преса і вчені звеличують і славлять як великі чини великого „революційного" російського народу.

Мало того! Відгребують культуру, колись неґовану і висміювану, царської Росії, апотеозують російську літературу (Пушкіна), музику (Глінка — „Жізнь за царя"), танці і т. п. як творчість, винятково Богом олдарованого всякими талантами російського народу. Коли памятників своєї літератури бракує, крадуть в українців (як напр. „Слово про полк Ігоря").

А хто тепер посміє піднести голос критики проти Росії як нації, хочби проти Росії по міщицької, той дорого за це платить, як, наприклад, „Юда-Бухарин", що посмів назвати російський народ народом Обломових, за знаним героєм романа Гончарова (з часів кріпацької Росії), де вивів тип поміщика-росіянина — лінюха, нероби і лежія.

Російський народ проголосили вже **„першим** серед рівних" у совєтськім „союзі", народом — „вождем", який провадить усі інші „відсталі" народи СССР і який хоче провадити й народи поза межами СССР, народи „зогнилої европейсько - американської цивілізації".

Ідеольогія панівної верстви в теперішній Росії уподібнюється до ідеольогії касти, що правила Росією за царату. Той самий шовінізм, та сама ненависть до Европи, те саме претенсіональне й глупе, нічим не оправдане почуття вищости над іншими народами, нарешті — під покришкою цієї шовіністичної ідеї — та сама гола жадоба панувати над тими народами.

Це нам треба собі усвідомити. Зрештою український націоналізм це собі усвідомив. Бідні лише ті соціялісти українські, які ввесь свій вік вірили, що в СССР будується царство соціялізму і рівности, і які тепер побачили, що законом життя там був і є — націоналізм.

ФАРФА

(З мого римського щоденника).

Коли в нас, в Україні, в херсонських степах, літня спека досягає свого вершка і зелена трава вигоряє на вугіль, саме повітря починає ніби тремтіти, ніби хвилями пересмикуватися, наші селяни кажуть, що то „святий Петро вівці батіжком до моря жене". Бо в українській народній уяві святий Петро з рибалки давно вже в пастуха перемінивсь і тому й деякі степові ростини в нас „Петровими батогами" називаються.

Затеж тут у Римі, коли духота й спека доходять свого вершка, повітря ніби кисілем загусає, голову чавить, тіло клейким потом вкриває, висохнути ніяк не дає, все ніби в якій парні тримає. Дихається важко, мов тій рибі без води. Бракує кисня. І тоді мимоволі жалкуєш, чому св. Петро, що йому тут так близько, не зявиться із своїм батогом та не пожене тебе, мов ту вівцю, як не до моря (що мене не дуже вабить), то бодай до високих гір, вкритих густим, майже непрохідним лісом.

Та замісць св. Петра, зявився вчора передо мною стрункий та блідий молодик і запропонував проїхатися до Фарфи.

— Фарфи?...

— Так, до Фарфи.

— Далеко?

— Година їзди самоходом.

— Що там — море?

— Ні.

— Гори з лісом?

— Так, гори. Були колись і ліси, але тепер там оливні сади; велике багатство країни.

— Алеж оливні дерева — із своїм дрібним листям — навіть тіни не мають, жадного холодку не дають.

— Прохолоду дадуть нам допіру відкриті купелі мінеральної води, що приємно освіжує шкіру, і грубі мури старого манастиря, що був сам по собі колись великою державою і навіть посідав на Середземному морі власну фльоту...

— Їдьмо!

Поїхали.

Перших 35 кільометрів їдемо Соляним шляхом (Вія Салярія), що ним колись возили на північ сіль із Остії, ніби наші чумаки з Криму, а потім звертаємося на Вія Фарензе і починаємо їхати вгору, поміж хвилями скуйовджених горбів, що так часто тут люблять прикрашатися величнім іменем „гори". Кожний маленький горб хотів би бути горою. А тимчасом загальний процес нівеляції безжалісно йде наперед: вітер вивітрює, вода розмиває й несе згори додолу уламки скель і дрібного каміння, і горб, що хотів би бути горою, поволі вростає в землю, заникає в масі таких самих тисяч дрібних горбів. Навіть із сімох славнозвісних горбів Риму, що з ними звязана світова історія, крім імен майже нічого не залишилося. Треба бути вродженим справжнім велитнем, одним із тих гордовитих шпилів, що пнуться в небо в Альпейських чи в наших Карпатських горах, щоб встоятися проти цієї принижливої нівеляції. Так, треба **вродитися** горою, а сама назва — нічого не допоможе.

Проїздимо мовчазними долинами, залишаємо по обох боках дороги безчисленні сади сріблястих оливних дерев з покрученими сірими стовбурами, поминаємо кілька невеличких селищ із невідмінними жінками з дитиною на руках на порозі хат, невідмінними гурмами дітвори, що ганяє по вулиці, проїздимо кілька зиґзаґів покрученої гірської дороги і нарешті спиняємося перед розкішною панорамою фарфської долини — справжнього амфітеатру хвилястих горбів та далеких гір, що його замикають мальовничими мурами. Декуди видно села, що їх хтось ніби порозкидав по самих вершках, покритий камінням, ніби плямами, величезний смараґдовий килим. Не зважаючи на замки-фортеці, краєвид спокійний і мирний; повітря прозоре і свіже, легко тут дихається і мабуть добре думається... Амфітеатр гір навкруги приневолює думку до внутрішнього споглядання, прозорість повітря — до ясности думки, ідиличність натури — до спокою душі. А всеж...

А всеж життя тут не все було ідилічне. І хоч манастир Фарфа запрошував до своїх мурів і до своєї славної бібліотеки всіх тих шляхотних шукачів божеської правди, що в цій спокійній долині хотіли віддаватися роздумуванню вічности, нераз тут відбувалися кріваві драми, що з божеською правдою, ані з роздумуванням вічности нічого спільного не мали. Початки манастиря, як говорив мені мій ласкавий провідник, адміністратор Вольпі, власника всіх тих околиць і організатора модерного живця, що, завдяки прегарній місцевості і наймодернішому влаштуванні, має зробитися привабою для римлян, а може й для дальшого світу, ховаються в славнозвісній „темряві століть". Але переказують, що він виник на руїнах поганського святилища, що залишило манастиреві свої прегарні мармурові колюмни. Емблема Христа заступила місце давнього ідола. Але разом з хрестом увійшов в мури старого святилища й крівавий меч, що не тільки поруйнував рештки поганської старовини, але й почав поширювати свою владу на всі близькі й далекі сумежні землі, а підчас находу сарацинів успішно боровся проти них цілих шість років. В середніх віках фарфський манастир не мав рівного собі між іншими манастирями: його величезні володіння простягалися далеко на північ і доходили аж до самого Міляну, його політичний і релігійний вплив поширювався далеко за Альпи і відбивався не тільки при папському дворі, але й при дворі німецького імператора. І обидва двори, імператорський і папський, вибирали фарфський манастир, ніби Стрезу й Женеву середньовічних часів, задля обговорення й вирішення інтернаціональних політичних та релігійних проблем. І так башти Фарфи бачили в своїх мурах Ніколя II., Людвика II., Генрика IV., Генрика V., Григорія VII., Евгенія III. і Карла Великого. Цей останній надав манастиреві титул „святого й імператорського". А коли ми згадаємо про способи тодішньої комунікації, що не знала ні потягів, ні автомобілів, а обмежувалася на коні та повози, то мусимо признати, що було щось у Фарфі, що приваблювало до себе таких далеких гостей.

Та після вормського конкордату 1122 р. Фарфа перейшла під виключну опіку пап і від того часу починається її занепад. У 1870 році, з приєднанням папських територій до території італійськоо королівства, манастир замкнено, а його володіння продано на ліцитації. І щойно в 1919 році фарфський манастир звязано з базилікою св. Павла в Римі, і в 1921 році звідти вийшло кілька черців, що намагалися відновити давнє манастирське життя.

Тепер фарфський манастир проголошено „націнальною памяткою". І дійсно, фарфське будівництво має в історії італійського мистецтва величезну вагу: в нім ми віднаходимо тверезі й льоґічні лінії латинського будівництва, квадратові й масивні, як і нарід, що їх витворив.

Входимо багатим ґотизуючим порталем і знаходимося відразу проти церкви, перебудованої в XVI. і XVII. ст., з гарною люнетою Богоматери і двох святих та одного вірного (фреска умбрійської школи). В середині прегарна стеля школи Цукарія, мозаїчна підлога косматичного зразку, вівтар зколюмнами з зеленого мармуру і дорогоцінна ікона Богоматери, що походить з Візантії, з часів іконоклястичної люти.

Навкруги манастиря розбудовано, заходами ґрафа Вольпія, ціле містечко, що в старих рамках провадить активне модерне життя. Над розбудовою містечка працювали впродовж шістьох місяців чотириста робітників. Вже самі ці цифри вказують, у якому занепаді знаходилася раніше Фарфа. За два роки тут зроблено справжнє чудо: в старих будинках, з брудними мурами, що валилися, з порожніми дірами сумних вікон, що ними виходили вночі єдині мешканці — кажани та сови, — увійшло нове життя: мури гордовито випростовувалися, вікна засклилися, а в чистих хатах видно безнастанну роботу ремісників, що поприходили з найдальших кутків Італії (тут їм дають на рік задурно хату, щоб обжили її та витворили собі клієнтелю), і чути веселий дитячий сміх.

Цікаво, що всі будинки розбудовано в старому стилі, з затриманням усіх місцевих особливостей, з майоліковими підлогами в середині, з невеличкими балькончиками зверха. Проходячи однією вулицею, я мав повну ілюзію, ніби йду старими Помпеями.

З занедбаного містечка виростає новий туристичний і гидротермальний осередок, що в ньому знавці старовини знаходитимуть велике й цікаве поле для своїх дослідів, а літники, що шукають рятунку від духоти і спеки, — приємне й гарне літнище з чудовими купелями блакитної холодної води, що виплиavaє тут же зпід гори.

Я почуваю себе відмолоділим, і перше, ніж вертатись до Риму, прощаюся з оригінальною дзвіницею (єдиною як кажуть памяткою каролінського мистецтва Італії); з похмурою центральною баштою, що ще пригадувала собі колишніх сарацинів; з тихими кіострами; з бібліотекою, що — хоч і пограбована — має в собі ще багато дорогих рукописів; з музеєм, що ховає в собі ще багато недосліджених скарбів; і з мовчазними імператорським двором, де між чотирма великими плятанами дзюркоче милий водограй.

Евген Онацький, Рим.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

56)

Вони швидко пообідали і попросили Віру з собою. Вона звернула увагу на свою селянську кожушину, мовляв: буде кидатися всім у вічі, що старшини йдуть у товаристві селянки.

— То йдіть за нами наглядом — попросив полковник — і заходьте там, де ми. Підождемо вас на коридорі.

Вони вийшли, а Віра за ними. Приміщення старшин було недалеко. Полковник попрохав дівчину відпочити, а сам скоренько побіг до приміщення штабу, сподіваючися застати там і переговорити з головним отаманом. Та скоро повернувся сердитий.

— Ну, як же там? — спитав його товариш.

— Наказали передати післанця в розпорядження контррозвідки — з серцем відповів полковник. Кажуть: може бути большевицькою шпигункою...

— Я й не хочу, щоб мені вірили на слово — озвалася Віра. — Добре, я зголошуся до контррозвідки; розумію, що обережність того вимагає.

— А хтож то так розпорядився? — спитав полковника його товариш.

— Хтож би?! Жидківський... Йому та ще Чеботареві головний отаман вірить, наче ангелам хоронителям...

— А хтож то ті панове? — поцікавилася дівчина.

— Наші злі духи... Один начальник контррозвідки, яка не розвідує, а денунціонує лише наших, а другий якийсь залізнодорожник... Остання година, коли яка людина попаде до їх контррозвідки... Душу вимотують — похопився відповісти другий старшина.

— Не застрашуйте дівчини, сотнику, перебив мову полковник. — Треба над тим подумати, якби то контррозвідку оминути. Чи ви часом не знаєте, панночко, когонебудь з уряду, щоб міг за вас поручитися?

— Хтож то може вгадати... — надумуючися, сказала Віра повільно. — Чекайте... Я знала декого... Приміром Василя Омиляненка, з панцирки „Україна".

— Мало — похитав головою полковник.

— Ще знаю Федоренка.

— Вчителя ґімназії? — перебив полковник живо.

— Егеж... А хіба що?

— Ваше щастя!... Його тут знають. Може й оминете оту контррозвідку. Але поговорю з ним у вечері, а може й побачитеся з ним. До тогож він має і голос у головного отамана. Коли так, то журитись нічого. А тепер, коли не змучені, розповідайте, що там в Україні діється.

Оба старшини вважно слухали оповідань Віри, зрідка перепитуючи про подробиці цікавих їм подій і відомостей. А Віра з обережности потиху оповідала про все, що сталося в Україні від часу відступу українських армій, про прихід большевиків, їх відношення, зміну червоних москалів білими, про другий прихід червоних, махнівщину... Розповідала подрібно про орґанізацію повстання, бої, розташування червоних сил, та не згадувала ні одної особи, ні місцевости; не згадувала й імен тих, що вислали її сюди, ні про саму себе. Це не уйшло уваги обох старшин. З її оповідань вони порозуміли, що мають перед собою одну з найздібніших розвідчиць, що праця її обмежувалася не одним районом, але цілим краєм. Далі говорила Віра про сподівання повстанців і можливості майбутнього повстання. Говорилам із розуміння справи, наче фахівець. Оба її слухачі диву давалися.

— Нашим тарнівським батькам України слід би повчитись у вас праці, дорога дитино, — чуло вимовив полковник. — Дай, Боже, щоб вам вдалася ваша місія. Бо ми тут — також пропадемо...

— Я виконую лише обовязок — соромливо завважила на похвалу дівчина.

Старшини відступили гості одну кімнату, порадили їй замкнутись, а самі вийшли. Дівчина, хоч була перетомлена далекою подорожжю, довго не могла заснути. Будучи в ціли, зо слів старшин порозуміла, що тут зовсім не те, чим уявляють уряд повстанці в Україні. На Катеринославщині, правда, чули, що армія за дротами, але знали також, що годіж якійнебудь державі утримувати збройну силу, одначе не вважали, що армія в полоні. Не знали також, що в самому уряді нема ладу, та що уряд цей не є ніяким урядом, лише параваном у руках віроломного союзника для застрашування большевиків. Дівчина сподівалася всетаки, що головний отаман вислухає її, а тоді, коли уряд дізнається правду про події в Україні, то все зміниться. В уяві бачила вже, як українські полки переходять тимчасовий кордон, як скрізь на саму вістку про виступ українського війська повстають, наче за часів Хмельниччини, селяни, спалахує загальне повстання, відчиняють дорогу за Дніпро і ворог, що залив повінню Україну, змушений капітулювати, як нарешті входить військо у звільнену столицю... А там... Голова держави обійме владу... Як його зватимуть — байдуже. Король, гетьман, президент чи диктатор. Щоб лиш була українська влада на українській землі...

(Далі буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Місячний мітинґ товариства Запор. Січ, від. 342, відбудеться в неділю, 21. серпня, в годині 2. пополудні в церковній галі. На цей мітинґ мають явитись всі члени як один, бо є дуже важна справа розглянення й ухвалення залученої угоди та пляну злуки Українського Народного Союзу зо Згодою Олифантських Товариств. Напоминається довгуючих членів, щоби сповнили свою належитість, бо інакше можуть бути суспендовані. Будеться принимати нових членів без вступного. — І. Маркевич, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. М., Ш-О. — Ви пишете нам: „Я вичитав припадково в „Америці", урядовім органі Провидіння, заяву головної контрольної комісії „Провидіння" до всіх членів „Провидіння й українського громадянства в Америці" таке: „Мірилом сили й стійности кожної організації є процентова оцінка її виплатности. Процентова оцінка виплатности Провидіння є понад 110 процентів, значить, на кожних 100 долярів зобовязань Організація має 110 долярів покриття; отже фінансово вона сильніша як вимагає право, бо право жадає 100-процентового покриття". Я зрозумів з того, що Провидіння вже має на кожних сто долярів своїх зобовязань 110 долярів у касі, так, що якби від нині члени Провидіння перестали платити вкладки, то організація виплатилаб усі свої зобовязання і ще їй лишилосяб на кожну сотку 10 долярів з тими процентами, що наростуть. Прошу мені пояснити, чи добре я розумів справу і як мається справа з Українським Народним Союзом".

На відповідь скажемо: Не наша це річ мішатися в справи іншої організації, навіть як ця організація відноситься не до своїх членів, але до українського громадянства в Америці взагалі. Але з огляду на те, що справа сама собою відноситься мимоволі до всяких інших запомогових організацій, бо читачі з природи річей будуть порівнювати дотичну організацію з нашою, як це робите Ви, подаємо для вияснення, що мірилом сили й стійности запомогової організації можна справді вважати „процентову оцінку її виплатности", зроблену урядом, одначе цю процентову оцінку треба розуміти інакше, як це пояснено в згаданій Вами заяві. Пояснення в заяві устилізоване так, що таку помилку, як Ви зробили, може зробити кожний читач. Тимчасом це очевидна неправда, бо ніяка запомогова організація ні асекураційне підприємство не має 110 долярів на покриття кожного 100-долярового зобовязання. Якби це було правда, тоді булоб справді так, як Ви кажете, себто, не було би треба збирати від членів більше вкладок, бо організація моглаб далі виплачувати всі свої зобовязання без таких вкладок. Не має таких грошей і Провидіння, бо, як каже річник запомогових організацій, виданий „Фратернал Моніτором", Провидіння мало 1. січня 1938 р. зобовязань на суму $5 мілонів 243 тисячі 829 долярів, а в той день воно мало на це не 5 міліонів 768 тисяч 211 долярів, якби повинно мати, якби так було, як Ви це розумієте, а мало 904 тисячі 151 долярів 90 центів.

Що контрольна комісія Провидіння мабуть хотіла сказати, то це, що ця сума є на 10% більша від суми, якої вимагає закон для організації з такими зобовязаннями. Між тим, що вона хотіла сказати, і тим, що читачі в заяві вичитають, є велика ріжниця.

Щож до Українського Народного Союзу, то, як каже звіт, поданий у тім самім річнику запомогових організацій, Союз мав, у той самий день, 1. січня 1938 року, маєтку на 4 міліони 869 тисяч 988 долярів, а це є на суму 1 міліон 446 тисяч 768 долярів більше, ніж вимагає закон як вистарчальну суму для ґарантії, що всі його зобовязання супроти членів будуть виконані в міру, як ті зобовязання будуть приходити до виплати. Ця надвишка маєтку У. Н. Союзу понад приписану законом норму виносить 56 процентів.

Н. Н., Ню Йорк, Н. Й. — До У. Н. Союзу приймають жінок тільки до 50-го року життя.

• З ДНЯ •

ЗАНИК ЕСТЕТИКИ.

Громадянин Білоус підкреслює в 187 числі „Свободи" брак естетики в щоденному й організаційному житті наших людей. Естетика — це почуття краси. Те почуття може бути всюди: в гарній одежі, в хатній обстанові і в охайности, а далі поведінці, розмовах і т. п.

Це правда, що деколи можна запримітити серед наших людей брак почуття краси в їх поведінці, розмовах, а навіть у родиннім житті. Але чи цей брак це наша вроджена національна хиба? Чи може ми набралися поганих, звичок також на чужині, серед чужих нахаб, серед твердого, невблаганого життя?

НА ЧУЖИНІ ТЯЖКО ЖИТИ...

Тих вульґарних звичок і висловів наші люди в більшій мірі таки набралися на чужині. З краю вони привезли з собою певний засіб товариських форм, певне число моральних засад і переконань, а далі потяг до свого народнього мистецтва, до народньої традиції, до краси.

Але що сталося з тими духовими скарбами з хвилею, як наші еміґранти стали на чужу землю й знайшлися в середовищі, що його творили ріжні міжнародні очайдухи, часто немилосерні й захланні, які приїхали сюди не на те, щоб з вільної землі Вашинґтона зробити другу батьківщину, тільки щоб чимскорше розбагатіти і вертатися з золотим ланцюхом на животі та повною кишенею назад між своїх?

ТЯЖКО ЗАХОВУВАТИ СТАРІ ЦІННОСТІ.

Серед таких людей та серед таких обставин тяжко було заховувати ті шляхотні цінности, які винесли з собою у світ наші еміґранти. Хіба не знаємо ми всі, як з нас сміялися ті „старі американці", коли ми з повним довірям відносилися до них і вірили в усе, що вони говорили? Хіба не називали вони нас „дурними ґрінорами", коли ми дослівно брали те, що вони нам розповідали? Хіба не висмівали вони через те самої правди та не вчили нас не вірити нікому і самим брехати?

А вжеж, що вчили. Пізнавши таке тверде життя, наш бідний „ґрінор" починав „аклїматизуватися" в той спосіб, що починав на память вивчувати якнайбільше соромітських слів і проклонів. Починав вивчувати англійську мову від „ґадемування". А коли він уже це вивчив, то йшов між „старих американців" і хвалився тим. І справді, це помагало і викликало подив в останніх. Це ще більше заохочувало „ґрінора" і він далі вивчував сороміцькі слова та проклони. Коли їх уже знав подостатком і вмів без загикання плинно їх вимовляти, його „старі американці" окликували за „свого" і переставали називати „ґрінором".

У той спосіб затрачували наші люди естетику, яку привезли з рідних земель.

ЯК БУЛО В РІДНОМУ СЕЛІ?

Бо треба нагадати, що в нашім старім, „нецивілізованім" селі, вбогім, обшарпанім, без електрики і камінних хідників, таки була висока естетика. Нагадатиб тільки наші товариські звичаї, з яких ми самі нераз тут щиро покпиваємо собі. Нагадатиб, як припрошують наші господарі гостей на ріжних забавах і гостинах! Нагадатиб, як гості стримуються від страв, щоб не викликати враження, мовляв, вони захланні! Нагадатиб, як гості зо скромности стараються уникнути почесного місця за столом, а відступають його комусь іншому. З цього ми нині можемо сміятись. Алеж бо це все вияви великої естетики в поведінці, вияви глибокої духової культури. Інші народи також мають приписи своєї товариської етики, але не стидаються їх і не висмівають їх.

Далі, нагадатиб відношення одних осіб до інших. Старші відносяться з пошаною до старших. Молодші шанують старших. Всі вони поздоровляють себе на вулиці або словом Божим, або такими привітами як „добридень", „добрийвечір", „дай, Боже, щастя". Притім здіймають капелюх чи шапку. Майже не трапляється в нас на селі, щоб один господар пройшов повз іншого і не поздоровив його. Наші люди поздоровляють себе, навіть коли себе не знають. Зрозуміло, що є винятки, та про винятки ми не говоримо.

ЕСТЕТИКА В МИСТЕЦТВІ.

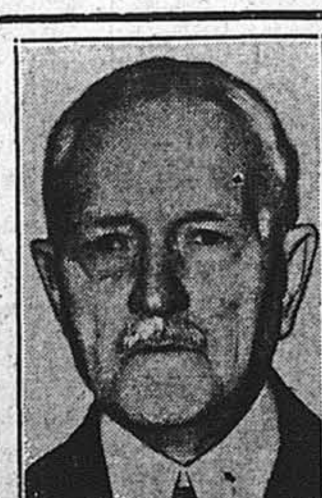
Та здається, найбільше естетики виявляють наші люди в причепурюванні хати, обсаджуванні її деревами і цвітами, а далі в народніх строях, вишивках, писанках і вкінці в піснях.

В народнім мистецтві наш нарід виявив велику силу естетики, велике зрозуміння краси. Цією красою захоплюємося не лиш ми, але й культурні чужинці. Кого не зворушить до глибини душі поява нашого хору, 50 чи більше хлопців і дівчат, убраних в українські строї! Як знаємо, вже сама поява цього образу відразу викликує рясні оплески не лиш від нас, але й від людей, які про Україну може передтим не чули.

А хто створив цей образ? Його творили незнані мистці, його створив ґеній українського народу. Коли ми будемо шанувати цього ґенія і будемо плекати смак до нашого народнього мистецтва, то в нас поняття естетики ніколи не загине. Воно пошириться на нашу щоденну поведінку, на нашу мову, на наше родинне і громадське життя і зробить з нас справді культурних людей.

ЧЕМНІСТЬ КВЕЙКРІВ.

Кажуть, що американські квейкри це люди, які дуже чемні в поведінці. Вони уникають усяких соромітських слів. Колиж одначе їм таки конче треба когось гостро назвати, то вони до цього вживають чемної, описової дороги. Ось раз один квейкер розлютився на свого сусіда за те, що той говорив неправду. Та замість назвати його сяким-таким, він чемно йому сказав: „Джіме! Я не люблю називати інших поганими словами. Але якби мене суддя запитав, хто в нашім селі найбільший брехун, то я прийшов би до тебе і тобі сказав би: „Джіме, друже, суддя хоче поговорити з тобою".

ВЖЕ ЗНОВУ ЗДОРОВ.

Ґенерал Першинґ, бувший командант американських військ у Франції, виздоровів уже настільки з недавньої недуги запалення легенів, що виїхав у подорож по побоєвищах у Франції й Бельгії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РАДІОВІ ПРОГРАМИ.

Прочитавши обі дискусійні статті в „Свободі" про радіопрограми, одну п. Свистуна, другу п. М-шовича, хочу додати і від себе кілька думок. Мушу зазначити, що ні одного ні другого особисто не знаю.

Не можу зрозуміти, чому п. Свистун не хоче приняти поради від когось іншого. Ніхто з нас не має патенту на непомильність. Твердження п. Свистуна, що він впродовж пятьох літ веде українську радіову програму і знає, що наші люди люблять тільки коломийки, на мою думку є демаґоґічне. Бо люди, головно передові одиниці, не повинні йти тільки за струями, не вкладаючи в життя чогось від себе. Цеж одиниці пробивають шлях до поступу, не загал. Так у кожній ділянці: науки, культури, мистецтва і т. д.

Український загал, безперечно, любить також коломийки. Але чи тільки коломийки? Цеж булаб образа для українського народу і його мистецтва твердити, що він любить тільки ті річи. Він жеж створив прекрасні річи також поза коломийками і танцями. Крім того є в нас іще індивідуальні мистці і композитори, які створили прекрасні річи, що їх наш загал безперечно цінить і любить.

Щодо „Аве Марія", й інших клясичних композицій, то поправді п. М-шович не твердив, щоб їх грати на наших радіових програмах; а я скажу, що колиб він це порадив, то не зробив би нічого злого. Ця пісня є знана по цілім світі. Її співають міліони людей, а також міліони, а можна сказати, сотки міліонів, слухають її. Її повторюють часто всі надавчі стації всіх культурних народів на світі і вона нікому не сприкриться. Чому не малиб з нею краще запізнатися також українці? Попри свою високу мистецьку вартість та пісня зложена не на славу ворогам українського народу, тільки на славу Матери Божої, цариці України.

Ми знаємо, що культурні народи мають чимало своїх великих цінностей, а проте ні трошки не вагаються перебрати для себе і ті цінності, які витворив якийсь інший нарід. Через американські радіові авдиції висилають твори не тільки американських композиторів, але також німецьких, англійських, французьких, італійських, російських і т. д. І то часто повторюють їх. Але ніхто не нарікає, що вони навкучились. Таксамо роблять тутешні чужинецькі авдиції: італійські, російські, німецькі, чеські, польські й інші. П. Свистун повинен нераз прислухуватися до тих авдицій, а богато дечого з них навчиться.

А чужою радою п. Свистун хай так дуже не зражується. Цеж демократичний край. Кожний, хто займає найменшу суспільну позицію, є тут виставлений на критику і мусить приняти завваги. Тимбільше, коли ті завваги щирі і звернені на поправу якоїсь суспільної справи.

Володимир Мілішович,
Мінеаполіс, Мінн.

Непевність.

— За один цілунок від вас я готов жертвувати своїм життям.

— Якби я була певна, що ви вмієте дотримати слова.

Дефініція.

— Тату, що таке дипльомат?

— Це чоловік, що завсіди памятає про день уродин жінки, а забуває про рік її уродин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

У справі Світової Вистави.

Без огляду на те, як стоїть справа зо Світовою Виставою, місцеві українські комітети, що займаються збірками на ту ціль, повинні братися до праці активніше. В нашій місцевості та справа також іде досить пиняво. Але є надія, що коли літній сезон минеться, то люди візьмуться більше до тої роботи.

Є такі громадяни в нашій суспільності, що викручуються ріжними способами, щоб не прилучитися до акції збірок на ту ціль. Вони нагадують тих дорослих синів, які зійшлися при ліжку хворої мами і впевняли себе взаємно, що мама вже стара, що лікарі їй не поможуть, що шкода коштів. Як має жити, то буде жити.

Але Світова Вистава має серед української суспільности також гарячих прихильників, які нагадують тих синів, що справді люблять свою маму та не жалують на її лікування ніяких грошей.

Подумаймо тільки, як би ми почувалися, колиб на тій виставі були заступлені всякі народи зо світу, великі, малі, найменші, а нас там не було. Як би ми почувались, переходячи через ті сотки будівель та вистав, і ніде не здибали українського кутика. Як би ми почувались, колиб у часі тих великих парад ніде не пролунала українська пісня й ніхто не почув про нашу націю! Нам булоб гірко на серці і соромно перед собою та перед чужими.

Тому не звертаймо уваги на ніяких критиків цеї справи, а берімся до роботи і зберім доволі фондів, щоб виставовий комітет міг чимскорше приступати до роботи.

С. Фіґун-Стиборовецький.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ЙОГО УСУНЕННЯ.

Не зважаючи на те, що конґресмен Джан Дж. О'Коннор, з Ню Йорку, належить до Демократичної Партії, президент Рузвелт, що теж вийшов з тої партії, домагається його повалення при наближаючихся виборах, бо, мовляв, О'Коннор валив потрібні громадянству закони.

WPA ЗМЕНШУЄ НЕГРАМОТНІСТЬ АМЕРИКИ НА 25 ПРОЦЕНТІВ

Г. Гопкинс вказує на досягнення програми навчання дорослих.

Завдяки програмі навчання дорослих WPA один міліон чоловіків і жінок, дотепер неграмотних, вивчено читати і писати такий рапорт предложив д-р Л. Р. Алдерман, директор WPA, на руки адміністратора Г. Гопкинса за шкільний рік, котрий недавно закінчено.

Однак остається ще три міліони дорослого населення Злучених Держав, котре не має найменшого знання читання, писання та числення. Це власне ті люди, до котрих WPA хоче наблизитись і знищити неграмотність в Америці. Адміністратор Гопкинс заявив, що за останні пять років освітньої діяльности серед дорослих неграмотність зредуковано на 25 відсотків.

„Тепер маємо докази на руках", заявив адміністратор, „а саме, що велика частина дорослого населення Америки прямує до просвіти, котрої не могла набути замолоду".

Не зважаючи на зменшення вчительського персоналу і числа кляс зогляду на ощадність, зголошення на освітні курси WPA збільшилося після пятого року науки. Було загально 1,586,211 учасників цього року, супроти 1,569,529 минулого року. Курси грамотности і натуралізації мали загальне число 278,440 в квітні цього року, або 37,000 більше від минулого року.

На курси куховарства, харчування, укладання домашнього буджету, шиття, гігієни і доглядання хворих приходило 133,562 жінок і матерей у квітні ц. р., коли зладжувано цей рапорт. 62,000 інших учасників було на курсах виховання дітей і родинних відносин, цебто того роду інструкцій, котрі стали популярні серед родин з малими доходами.

В квітні функціонувало 1,500 шкіл доглядачок, де було 44,190 учасниць. У додатку до старань про здорове окруження на забави, ці школи подавали поживні й добре зрівноважені обіди, котрі у багатьох випадках були єдиним достаточним харчем для соток дітей упродовж дня.

Одна з найкращих освітніх програм, ведених старанням WPA, як заявив д-р Алдерман, це позачні курси для осіб, що живуть у віддалених фармерських і гірських околицях. Хоч усього вісім стейтів ведуть того роду освітню діяльність, то по цілім краю було 23,409 учасників шкільного 1936—37 р., коли наступного року число збільшилось на звиш 30,000 курсантів. Позаочні студенти найбільше цікавились торговлею і професією, але найпопулярніший курс це наука англійської мови. Інші наукові предмети це техніка Диселя, механіка автомобіля, математика, практичне мистецтво, лісництво, історія та летунство. Курси ведення підприємства і вільного мистецтва мають теж велику популярність.

Освітня праця інших родів, ведена за програмою WPA, та числа учасників були такі: робітничий курс мав 38,424 учнів; курс публичних справ, 56,754 учнів; фахові курси, 202,891; курси розривкої діяльности вільними хвилями, 315,282 учасників; наукові предмети каледжу, 6,985; загальна освіта дорослих, 353,-503; інші курси 60,836 учасників.

При кінці звідомлення зазначено, що за минулий шкільний рік посилено кооперацію між зарядом WPA і стейтовими та льокальними освітніми агентурами. У кожнім стейті, крім одного, освітня програма WPA знаходиться під управою стейтового департаменту освіти, кои майже в кожнім місті та містечку вчителі і школи WPA знаходяться під наглядом місцевих шкільних рад. Наукові програми WPA це в дійсності продовжування науки публичних шкіл, а саме нові ділянки, як освіта дорослих і школи доглядачок.

Страшні часи.

— Уяви собі, що Гринь оповідав усім, що я дурень.

— Страшні часи! Кожна вістка зараз усім відома.

ЗБРОЯ УКРАЇНЦІВ У НАЙДАВНІШИХ ЧАСАХ

(Покінчення)

(3)

Щитів уживали словяни від давніх часів. Зпочатку щит був дуже примітивний. Щити військ Святослава були довгі, до самих ніг, а чотирокутні, наче двері. Борисові вояки мали щити в формі трикутників, удолі стяті, довкола окуті залізом і бляхою. Спершу робили щити з пруття плетеного, пізніше з дощок із металевою обвідкою. Були також шкіряні щити, шкіру набивали на рами та оббивали цвяхами і бляшками. З середини щита була поперечка для держання, часом і дві поперечки, або поперечка і ремінь. Тоді вояк підчас спочинку міг всунути руку так через поперечку, що долоня була вільна і нею міг придержувати коня. Ремінь служив до того, щоб підчас походу завісити щит на плечі або до сідла на коні. Як багато було щитів у війську князя Святослава, можемо бачити з нотатки грецького письменника після перемоги над „Русю", що втратила 15,000 людей вбитими, а в полон попало більше як 20,000.

Князі, бояри та знатніші дружинники мали щити гарно прикрашені, розмальовані, покриті шовковою матерією, викладані самоцвітами (дорогоцінними каменями). Були або помальовані на червоно або покриті матерією. У „Слові о полку Ігореві" згадано „червлені" щити: Хробрії русичі преградиша червленими щити.

Лука стали вживати словяни вже тоді, як із лісів почали переходити на степи. Найпростіший взірець лука це зігнений прут при помочі привязаного до обох кінців шнурка. Вже скити вживали лука. Скитський лук був зложений з кількох кавалків дерева, або з дерева й рога, чи кости. Ті частини зліплювали разом або звязували. В літописі згадується лук із 1095.: „Ратиборич пріїма лук свой і наложив стрілу, удари". В „Ізборнику" Святослава (XI. ст.) стрілець зображений зо зложеним луком. Кінці лука були закінчені гачками або рівцями, на які насилювано петлю або привязувано. За тятиву д олука служив шнурок, жили звірят, кишкові струни, скручений ремінь, плетені волокна, шерстяний шнурок. Тятиву, коли лука не вживали, привязували лише на однім кінці, так, щоб лук не був натягнений, лише спущений, щоб не тратив елястичности.

Для охорони лука служило „налуче". Це була шкіряна торба або кошик із пруття чи деревляна скринька, обтягнена шкірою, часом навіть дорогою матерією і оббита бляшками. Налуче носили з лівого боку, привязане до пояса. Стріли для лука носили або в тому самому налучі або в окремій торбі, званій колчаном, чи сагайдаком. Колчан назва старша, сагайдак пізніша.

Лукові стріли робили з твердого дерева, а кінець (зв. наконечником) доробльовали з металю, давніше з кременя. Стріла з окремим наконечником мала більшу силу, була тяжча, дальше летіла і краще сповняла своє завдання. До деревця стріли прикріпляли смолою або якимсь іншим клеєм пера більших хижих птахів, нпр. вірла-беркута. Пера мали облекшити задню частину стріли й удержати стрілу в одній лінії лету.

У „Слові о полку Ігореві" сказано про „золочені" стріли (соколича розстріляв своїми злаченими стрілами). На стріли маємо ще інші назви в літописах, як „томари" і „болти". Ці останні це мабуть звичайні стріли без наконечників.

Деякі стріли мали крім гострого кінця ще й гачок, як вудки на риби. Це тому, щоб убиту в тіло стрілу тяжче було витягнути. Вживали теж затроєних стріл. Затроєні стріли були так зроблені, що коли стріла попала в тіло, тоді наконечник, намазаний отрутою, відривався від деревця й оставав у тілі.

Стріляли з лука так, що або притягали тятиву до грудей або до правого вуха. Саму стрілу держали ріжно: між другим і третім або між першим і другим пальцем. Словяни, а за ними й українці здається, держали стрілу на варязький спосіб: першим і другим пальцем.

Коли Україна приняла християнство, стала підлягати більше впливам Візантії (Греції), а це відбилось і на зброї, себто стали вживати уліпшеної зброї. Старі, поганські, символічні знаки (прикраси) заступили християнськими.

Зпочатку українці привозили зброю з чужих сторін або брали її як добичу від переможених. Деяку зброю, як луки, списи, сокири, виробляли сами, а більше зложені, металеві, спроваджували, заки навчилися самі робити. „Слово о полку Ігореві" згадує латинські шеломи, лядські сулиці, литовські мечі. Зброя приходила головно від варягів і зо Сходу: від арабів, хозар і інших. Літописні назви мечників, стрільників доказують, що князі мали свої власні варстати виробу мечів, стріл, або ці назви означують людей, що носили мечі, стріли. Власні вироби давали грубшу, гіршу зброю, тому князі та багаті дружинники спроваджували собі зза границі гарнішу.

Кращою частиною війська все була кіннота. Коні мали ремінну збрую, гарно прикрашену у привіски, гудзики, дзвіночки, спряжки. В могилах в Україні збереглося з тих часів багато частин кінської зброї: срібні, бронзові бляшки, спряжки, кільця, стремена й ін. Стремена мали форму зовсім кругу, трикутну, пізніше півколисту. Стремена князів, остроги й інші частини, як бляшки, спряжки, дзвіночки сяли золотом.

Князі мали окремі склади, де переховували зброю, яку, коли було треба, видавали воякам.

У военних походах тяжку зброю, як панцирі, шеломи, щити везли на возах за військом, а також і лекші: стріли, списи, луки, яких у бою багато зуживали і треба було їх у великій скількости все війську доставляти.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(73)

На приказ Голма два дикуни привели Дика до жертівника, на якім мали його принести в жертву вогненному божкові. Дик ступав спокійно і не пручався. Він знав, що це нічого не поможе. Коли всяка надія його опустила, він рішився вмерти гідно, відважно. Тарзан нераз учив його, що людина вмирає тільки раз. А тому акт смерти повинна приняти гідно.

Решта дикунів умістилась на видному місці, щоб виразно бачити те, що буде діятися на жертівнику. В їх жилах почала живіше плисти кров; вони зазнавали фанатичного подразнення. Два дикуни лишились при Дикові. Вони вхопили його за руки і ноги та повадили на жертівник. Тепер Голм закликав Івонну і наставив їй великий „освячений" ніж.

„Це твій обовязок, як великої жрекині, виконати цю роботу", заговорив він до неї. „Ти досі була велика жрекиня тільки з назви. Але тепер, коли виконаєш ту роботу, ти станеш дійсною найвищою жрекинею і всі ми будемо незмірно шанувати тебе. Ти станеш нашою володаркою. Ось тут під твоїм наглядом ми збудуємо нове село, яке виконуватиме все, що приказуєш".

Івонну напав жах. Вона автоматично взяла в руки ножа і сама не знала, в кого того ножа затопити: чи в себе, чи в котрогонебудь дикуна. А Голм далі приговорював: „Я промовлятиму молитву. З хвилею, як скінчу і піднесу свою руку, ти затопи цього ножа в хлопця і кровю облий його. Цю кров любить наш божок вогню і за те він пішле на нас свою ласку".